

Đáng chú ý, trong những năm gần đây, Đảng và Nhà nước đã đặc biệt quan tâm đến vai trò của truyền thông trong lĩnh vực KH&CN. Cụ thể, Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 của Bộ Chính trị về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia đã nhấn mạnh yêu cầu tăng cường truyền thông nhằm nâng cao nhận thức toàn xã hội. Tiếp đó, Quyết định số 1169/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ ngày 16/6/2025, phê duyệt Chương trình “Đẩy mạnh truyền thông thực hiện Nghị quyết số 57-NQ/TW đến năm 2030” đã cụ thể hóa các nhiệm vụ, giải pháp truyền thông, cho thấy truyền thông KH&CN không chỉ là hoạt động hỗ trợ mà đã trở thành một nhiệm vụ chiến lược trong phát triển quốc gia.

Truyền thông khoa học giúp nâng cao nhận thức và phổ cập tri thức

Truyền thông KH&CN được hiểu là quá trình phổ biến, giải thích và lan tỏa các tri thức khoa học, kết quả nghiên cứu cũng như các ứng dụng công nghệ đến công chúng thông qua nhiều kênh như báo chí, truyền hình, nền tảng số và mạng xã hội. Không chỉ cung cấp thông tin, truyền thông KH&CN còn góp phần định hướng nhận thức, thúc đẩy hành vi và tạo động lực cho sự phát triển của xã hội.

Truyền thông KH&CN giúp người dân hiểu hơn về KH&CN: Các thông tin về nghiên cứu, ứng dụng KH&CN mới nếu chỉ tồn tại trong các tài liệu chuyên ngành rất khó tiếp cận với số đông. Nhờ các hoạt động truyền thông, người dân có thể nắm bắt được những nội dung cơ bản, hiểu được vai trò của KH&CN trong đời sống hằng ngày, từ đó hình thành nhận thức đúng đắn và thái độ tích cực đối với khoa học. Điều này đặc biệt quan trọng trong bối cảnh các vấn đề như biến đổi khí hậu, trí tuệ nhân tạo hay an toàn dữ liệu ngày càng trở nên gần gũi với đời sống.

Truyền thông KH&CN góp phần phổ biến các chủ trương, chính sách của Nhà nước trong lĩnh vực KH&CN: Thông qua báo chí, các kênh truyền thông chính thống và nền tảng số, các chính sách, chương trình, định hướng phát triển KH&CN được truyền tải kịp thời đến người dân, tổ chức và doanh nghiệp. Điều này giúp hiểu rõ hơn về mục tiêu, nội dung và ý nghĩa của các chính sách, từ đó tạo sự đồng thuận và tham gia tích cực trong quá trình thực hiện. Đồng thời, truyền thông KH&CN cũng đóng vai trò phản hồi, giúp cơ quan quản lý nắm bắt được ý kiến của xã hội để điều chỉnh chính sách phù hợp hơn.

Truyền thông KH&CN góp phần thay đổi nhận thức và thói quen của xã hội: Khi các thông tin về khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số được truyền thông thường xuyên và dễ hiểu, người dân sẽ dần hình thành thói quen tiếp cận và sử dụng các sản phẩm, dịch vụ dựa trên nền tảng KH&CN như thanh toán không tiền mặt, ứng dụng công nghệ trong học tập hay làm việc trực tuyến đều có sự đóng góp không nhỏ của truyền thông. Qua đó, truyền thông KH&CN không chỉ dừng lại ở việc cung cấp thông tin mà còn tác động sâu sắc đến hành vi của cộng đồng.

Động lực thúc đẩy đổi mới sáng tạo và phát triển bền vững

Bên cạnh ba vai trò cốt lõi trên, truyền thông KH&CN còn góp phần thúc đẩy đổi mới sáng tạo trong xã hội. Khi các thành tựu khoa học, các mô hình khởi nghiệp công nghệ hay các sáng kiến được lan tỏa rộng rãi, sẽ truyền cảm hứng cho các cá nhân và tổ chức tham gia vào hoạt động sáng tạo. Việc truyền thông các mô hình khởi nghiệp công nghệ thành công, các sáng kiến đổi mới sáng tạo trong doanh nghiệp và địa phương sẽ góp phần lan tỏa tinh thần sáng tạo, khuyến khích cá nhân và tổ chức tham gia nghiên cứu, ứng dụng khoa học và công nghệ, tạo động lực cho phát triển kinh tế - xã hội.

Không những vậy, truyền thông KH&CN còn hỗ trợ hiệu quả cho quá trình hoạch định chính sách. Các thông tin khoa học khi được truyền tải một cách chính xác và kịp thời sẽ giúp các nhà quản lý có thêm cơ sở để đưa ra quyết định phù hợp. Đồng thời, truyền thông cũng tạo ra không gian trao đổi giữa nhà khoa học, nhà quản lý và công chúng, từ đó nâng cao chất lượng của các chính sách liên quan đến KH&CN.

Một vai trò quan trọng khác là xây dựng và củng cố niềm tin của xã hội đối với khoa học. Trong thời đại bùng nổ thông tin, tin giả và thông tin sai lệch có thể lan truyền nhanh chóng, gây ảnh hưởng tiêu cực đến nhận thức của người dân. Truyền thông KH&CN với vai trò cung cấp thông tin chính xác, có kiểm chứng sẽ giúp công chúng phân biệt đúng sai, từ đó củng cố niềm tin vào khoa học và các tiến bộ công nghệ.

Trong lĩnh vực giáo dục, truyền thông KH&CN đóng vai trò hỗ trợ quan trọng cho việc học tập và nghiên cứu. Các chương trình truyền hình khoa học, bài viết phổ biến kiến thức hay nội dung số sáng tạo giúp người học tiếp cận kiến thức một cách sinh động

Giới thiệu các giải pháp ứng dụng trí tuệ nhân tạo tại Diễn đàn Make in Vietnam. Ảnh: AT.

và hấp dẫn hơn. Điều này không chỉ góp phần nâng cao chất lượng giáo dục mà còn khơi dậy niềm đam mê khoa học trong thế hệ trẻ.

Tuy nhiên, bên cạnh những vai trò tích cực, truyền thông KH&CN cũng đối mặt với nhiều thách thức. Một trong những khó khăn lớn nhất là làm sao để truyền tải những nội dung khoa học phức tạp thành ngôn ngữ dễ hiểu mà vẫn đảm bảo tính chính xác. Ngoài ra, sự cạnh tranh với các nguồn thông tin không chính thống, đặc biệt trên mạng xã hội, cũng đặt ra yêu cầu cao về tính minh bạch và độ tin cậy của truyền thông khoa học.

Để nâng cao hiệu quả của truyền thông KH&CN, cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan quản lý, các nhà khoa học và các cơ quan truyền thông. Nhà nước cần có chính sách hỗ trợ, khuyến khích hoạt động truyền thông khoa học. Các nhà khoa học cần chủ động chia sẻ tri thức. Trong khi đó, người làm truyền thông cần nâng cao năng lực chuyên môn và đạo đức nghề nghiệp.

Có thể thấy, truyền thông KH&CN đóng vai trò cầu nối giữa khoa học với xã hội, giữa cơ quan quản lý nhà nước với người dân. Việc thực hiện tốt công tác truyền thông KH&CN sẽ góp phần nâng cao dân trí khoa học, thúc đẩy ứng dụng KH&CN vào thực tiễn, phục vụ cho sự phát triển bền vững của đất nước.

Trong bối cảnh chuyển đổi số và đổi mới sáng tạo đang diễn ra mạnh mẽ, truyền thông khoa học và công nghệ sẽ tiếp tục giữ vai trò quan trọng trong lan tỏa tri thức, thúc đẩy ứng dụng công nghệ và nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia. Phát huy hiệu quả truyền thông KH&CN không chỉ góp phần nâng cao dân trí khoa học mà còn tạo nền tảng cho phát triển bền vững của đất nước.